

Будапещенска конвенция относно Договора за превоз на товари по вътрешните водни пътища (CMNI)*

Държавен вестник брой: 70

Година: 2006

Орган на издаване: МТ

Дата на обнародване:

29 Авг 2006

Страните - участнички в тази конвенция,
Вземайки предвид препоръките, съдържащи се в Заключителния акт на Съвещанието за сигурност и сътрудничество в Европа от 1 август 1975 г. относно съгласуването на правните режими в интерес на развитието на превозите между страните - членки на Централната комисия за корабоплаване по Рейн, и Дунавската комисия, в сътрудничество с Икономическата комисия за Европа на Организацията на обединените нации,
Съзнавайки необходимостта и целесъобразността от установяване на единни правила, касаещи договора за превоз на товари по вътрешните водни пътища,
Решиха с тази цел да подпишат настоящата конвенция,
като се споразумяха за следното:

Глава I ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ Член 1 Определения

По смисъла на тази конвенция

1. "договор за превоз" означава всеки договор независимо от неговото наименование по силата на който превозвачът се задължава да превози товар по вътрешни водни пътища срещу заплащане на навло;
2. "превозвач" означава всяко лице, с което или от името на което товародателят е сключил договор за превоз на товари по вътрешни водни пътища;
3. "фактически превозвач" означава всяко лице, различно от служител или агент на превозвача, на което превозвачът е възложил извършването на превоза изцяло или частично;
4. "товародател" е всяко лице, което от името или за сметка на което е бил сключен договорът за превоз с превозвача;
5. "товарополучател" е лицето, упълномощено да получи товара;
6. "транспортен документ" е документът, който служи за доказване на договора за превоз на товари и приемането или натоварването на товара на кораба от превозвача, съставен във вид на коносамент или товарителница, или във вид на какъв да е друг използващ се в търговската практика документ;
7. терминът "товар" не включва нито влачените или тласкаеми кораби, нито багажа и транспортните средства на превозваните пътници; когато товарите са обединени в контейнер, палет или подобни съоръжения за транспортиране или опаковка, то понятието "товар" включва и последните, ако те са предоставени от товародателя;
8. "писмена форма" означава, освен ако друго не е уговорено между заинтересованите страни, предаване на информация с помощта на електронно, оптично или каквото и да било друго аналогично средство за връзка, включително, но не само телеграф, телефакс, телекс, електронна поща или електронен обмен на данни (ЕОД), при условие че тази информация е достъпна за прочитане и заинтересованите страни могат да се позоват на нея;
9. "законодателство на държавата, приложимо в съответствие с тази конвенция", означава действащите правни норми в дадена държава, с изключение на нормите на международното частно право на дадената държава.

Член 2

Област на приложение

1. Тази конвенция се прилага по отношение на всеки договор за превоз, по силата на който пристанището на натоварване или мястото на приемане на товара и пристанището на разтоварване или мястото на предаване на товара са разположени в две различни държави, от които поне едната е държава - участничка в тази конвенция. Ако договорът предвижда избор между няколко пристанища на разтоварване или съответно места на предаване на товара, то за пристанище на разтоварване или за място на предаване се приема това пристанище или място, в което е извършено фактическото предаване на товара.
2. Тази конвенция се прилага, ако предмет на договора за превоз е превозът на товари без извършването на претоварни операции както по вътрешните водни пътища, така и по водните пътища, подчинени на режима за извършване на морски превози, при спазване на условията, предвидени в ал. 1, с изключение на случаите, когато:
 - а) в съответствие с приложимото морско право е бил съставен морски коносамент, или когато
 - б) разстоянието, което предстои да се измине по водния път, подчинен на режима на морските превози, е по-дълго.
3. Тази конвенция се прилага независимо от националната принадлежност, мястото на регистрация, пристанището на домуване на кораба или от факта, дали корабът е морски или за вътрешно корабоплаване, и независимо от националната принадлежност, местоживеенето, местонахождението или местопребиваването на превозвача, товароизпращача или товарополучателя.

Глава II

ПРАВА И ЗАДЪЛЖЕНИЯ НА СТРАНИТЕ ПО ДОГОВОРА

Член 3

Приемане, превоз и предаване на товара

1. Превозвачът е длъжен да превози товара в определения срок и до определеното местоназначение и да го предаде на товарополучателя в същото състояние, в което е бил получен от него.
2. В случай на липса на друга уговорка приемането и предаването на товара се извършва на борда на кораба.
3. Превозвачът има право да определи какъв кораб да бъде използван. Той е обвързан със задължението преди и в началото на рейса да прояви дължимата грижа, като вземе предвид характера на подлежащия за превоз товар, да обезпечи възможността на кораба да поеме товара, неговата мореходност, оборудването и комплектоването с екипаж, които да съответстват на изискванията на действащите норми, както и да притежава националните и международните разрешителни, необходими за превоза на съответния товар.
4. Ако е уговорено, че превозът трябва да се извърши с определен кораб или тип кораб, превозвачът може да товари или претоварва товара изцяло или частично на друг кораб или друг тип кораб без съгласието на товародателя само в следните случаи:
 - а) при обстоятелства, като ниско ниво на водата, сблъсък или друга пречка за корабоплаването, непредвидими в момента на сключването на договора за превоз, и при настъпването на които е наложително товарене или претоварване с оглед изпълнението на договора, в случай че превозвачът не е могъл да получи в разумен срок указанията на товародателя; или
 - б) когато това съответства на обичаите на пристанището, в което се намира корабът.
5. При условия на изпълнение на задълженията на товародателя превозвачът е длъжен да подsigури така товаренето, подреждането и закрепването на товара, че да не застрашават сигурността на кораба.
6. Превозвачът има право да превозва товари на палубата или в безпалубни кораби само в случай, че това е било договорено с товародателя или съответства на търговските обичаи, или се изисква по силата на действащите норми.

Член 4

Фактически превозвач

1. Договор, съответстващ на определението, посочено в ал. 1 на чл.1, и сключен между превозвача и фактическия превозвач, е договор за превоз по смисъла на тази конвенция. За целите на такъв договор всички разпоредби на конвенцията, отнасящи се до товародателя, се прилагат по отношение на превозвача. Нормите, отнасящи се до превозвача, се прилагат по отношение на фактическия превозвач.
2. В случаите, когато превозвачът е възложил извършването на превоза или на част от него на фактическия превозвач, независимо от факта, че за това е бил упълномощен по силата на договора за превоз, той носи отговорност за целия превоз в съответствие с положенията на тази конвенция. Всички разпоредби на тази конвенция, отнасящи се до отговорността на превозвача, ще се прилагат и по отношение на фактическия превозвач за превоза, извършен от него.
3. Във всички случаи превозвачът е задължен да информира товародателя относно факта на възлагане на извършването на превоза, изцяло или частично, на фактическия превозвач.
4. Всяко споразумение с товародателя или товарополучателя, разширяващо отговорността на превозвача в съответствие с разпоредбите на тази конвенция, има сила и за фактическия превозвач само в размера, за който последният е изразил изричното си съгласие в писмена форма. Фактическият превозвач има право на всички възражения на превозвача, произтичащи от договора за превоз.
5. В тези случаи и в този размер, в които превозвачът и фактическият превозвач носят отговорност, тяхната отговорност е солидарна. Разпоредбата на този член не погасява правото на обратни иски в отношенията между превозвача и фактическия превозвач.

Член 5

Срок за предаване на товара

Превозвачът е длъжен да предаде товара в срока, определен в договора за превоз, или ако този срок не е бил уговорен, в срок, който би било разумно да се иска от грижливия превозвач, предвид обстоятелствата на рейса и безпрепятственото корабоплаване.

Член 6

Задължения на товародателя

1. Товародателят е длъжен да заплати сумите, дължими по силата на договора за превоз.
2. Товародателят е длъжен да предостави на превозвача преди предаването на товара следните данни за товара, подлежащ за превоз, в писмена форма:
 - a) размерите, броя или теглото и специфичното тегло на товара;
 - b) маркировката, необходима за идентифицирането на товара;
 - c) характера, особеностите и свойствата на товара;
 - d) указания, касаещи митническия и административния режим, приложими по отношение на товара; и
 - e) други необходими сведения, които се посочват в транспортния документ.Освен това товародателят е длъжен да предаде на превозвача по време на предаването на товара всички необходими документи, съпровождащи товара.
3. Товародателят е длъжен, ако това се изисква от характера на товара предвид договорените транспортни операции, да опакова товара по такъв начин, че да предотврати липсата му или повреждането му от момента на приемането му от превозвача до предаването, и да изключи възможността да бъдат причинени щети на кораба или на останалия товар. Освен това товародателят е длъжен предвид уговорения превоз да предвиди надлежна маркировка в съответствие с прилаганите международни или национални норми или в случай на липса на такива норми в съответствие с общоприетите в корабоплаване по вътрешните водни пътища правила и обичаи.
4. Товародателят е длъжен да натовари, подреди и закрепил товара в съответствие с практиката на корабоплаване по вътрешните водни пътища, освен ако в договора за превоз не е посочено друго.

Член 7

Опасен и замърсяващ околната среда товар

1. В случай че предстои извършване на превоз на опасен или замърсяващ околната среда товар, товародателят е длъжен преди предаването на товара в допълнение към сведенията, предвидени в ал. 2 на чл.6, ясно да информира превозвача в писмена форма за опасните свойства на товара и риска от замърсяване на околната среда, а също така относно предпазните мерки, които следва да се предприемат.
2. Ако за превоза на опасния или замърсяващия околната среда товар се изисква разрешение, то товародателят предава необходимите документи не по-късно от момента на предаването на товара.
3. Ако продължаването на превоза, разтоварването или предаването на опасния или замърсяващ околната среда товар станат невъзможни поради липса на административно разрешение, разходите за връщане в пристанището на натоварване или в най-близкото място, където товарът може да бъде разтоварен и предаден или унищожен, се възлагат на товародателя.
4. При наличие на непосредствена опасност за човешкия живот, имущество или околната среда превозвачът има право да разтовари или обезвреди товара или в случай че такава мярка съответства на степента на опасност, която представлява товарът - да го унищожи, даже ако преди приемането на товара превозвачът е бил информиран или по какъвто и да е друг начин е узнал за опасния характер или замърсяващите характеристики на този товар.
5. В случай че в полза на превозвача възникне право да предприеме мерките, предвидени по-горе в ал. 3 или 4, той може да иска възстановяване на причинените му щети.

Член 8

Отговорност на товародателя

1. Товародателят, макар и без да е допуснал някаква грешка, която би могла да му бъде вменена във вина, носи отговорност за вредите и разноските, понесени от превозвача или от фактическия превозвач по силата на факта, че:
 - a) сведенията или информацията, посочени в ал. 2 на чл.6 или в ал. 1 на чл.7, липсват или пък са неточни и непълни;
 - b) опасният или замърсяващият околната среда товар не е бил маркиран или означен в съответствие с прилаганите международни или национални норми или пък в случай на липса на такива норми в съответствие с правилата и практиката на корабоплаването по вътрешните водни пътища;
 - c) необходимите документи, съпровождащи товара, липсват или са неточни и непълни.Превозвачът не може да се позовава на отговорността на товародателя, ако е установена вината на самия превозвач, неговите агенти или служители. Същото правило се прилага и по отношение на фактическия превозвач.
2. Товародателят отговаря за действията или бездействията на лицата, които той наема за решаване на задачите и изпълнението на задълженията, предвидени в чл.6 и 7, като за свои собствени действия или бездействия, ако тези лица действат в рамките на своите служебни задължения.

Член 9

Разваляне на договора от превозвача

1. Превозвачът може да развали договора за превоз, ако товародателят не е изпълнил задълженията си, предвидени в ал. 2 на чл.6 или в ал. 1 и 2 на чл.7.
2. Ако превозвачът се възползва от правото си на разваляне на договора, той може да разтовари товара за сметка на товародателя и да претендира за изплащането на следните суми:
 - a) една трета от договореното навло; или
 - b) допълнително към разходите за престой (демюрейдж) - компенсация, равняваща се на стойността на допълнителните разходи и загуби, а също така в случаите, когато рейсът вече е започнал, навло, пропорционално на фактически изминатото разстояние.

Член 10

Предаване на товара

1. Независимо от задълженията на товародателя по ал. 1 на чл.6 товарополучателят, който след пристигането на товара в местоназначението, изисква предаването му, отговаря в съответствие с договора за превоз за плащането на навлото и другите такси, имащи връзка с товара, включително за покриване на щетите по обща авария. В случай че транспортният документ липсва или ако такъв не е бил предоставен, товарополучателят носи отговорност за плащането на навлото, договорено с товародателя, ако размерът му съответства на пазарната цена.
2. Предоставянето на товара в разпореждане на товарополучателя в съответствие с договора за превоз или с търговските обичаи или в съответствие с административните правила, прилагани се в пристанището на разтоварване, има значението на предаване на товара. Принудителното предаване на товара на орган на власт или на трето лице също се счита за предаване на товара.

Глава III

ТРАНСПОРТНИ ДОКУМЕНТИ

Член 11

Характер и съдържание

1. Превозвачът издава за всеки превоз на товар, регулиран от тази конвенция, транспортен документ; той е длъжен да издаде коносамент само по молба на товародателя и ако така е било уговорено преди натоварването или преди приемането на товара за превоз. Липсата на транспортен документ или непълното му оформяне не влияят на действителността на договора за превоз.
2. Оригиналът на транспортния документ се подписва от превозвача или капитана на кораба или от лице, упълномощено от превозвача. Превозвачът може да поиска товародателя да завери оригинала или копието на документа. Подписът може да бъде поставен ръчно, във вид на факсимилен печат, набит или щемпелован, поставен във вид на символи или нанесен с помощта на каквото и да било друго механично или електронно средство, ако това не е забранено от законодателството на държавата, където се издава транспортният документ.
3. Транспортният документ удостоверява до доказване на противното сключването и съдържанието на договора за превоз, а също така факта на приемане на товара за превоз от превозвача. В частност използва се като основа за презумпцията, че товарът е приет за превоз в състоянието, в което е описан в транспортния документ.
4. В случаите, когато транспортният документ е коносамент, единствено той се счита за определящ отношенията между превозвача и товарополучателя. Условието на договора за превоз определят отношенията между превозвача и товародателя.
5. Транспортният документ освен наименованието си съдържа и следните реквизити:
 - a) наименованието (фирмата), адреса, седалището или адреса на управление на превозвача и товародателя;
 - b) наименованието (фирмата) на товарополучателя;
 - c) името или номера на кораба, на който товарът е натоварен, или указание в транспортния документ, че товарът е бил приет от превозвача, ако още не е натоварен на борда на кораба;
 - d) пристанището на товарене или мястото на приемане на товара и пристанището на разтоварване или мястото на предаване;
 - e) обичайното наименование на вида на товара и начин на опаковането му и в случай че товарът е опасен или замърсяващ околната среда, неговото обозначение в съответствие с действащите норми или в случай на липса на такива норми неговото общо наименование;
 - f) размерите, броя или теглото, а също така идентификационната маркировка на товара, приет на борда или приет за превоз;
 - g) в съответните случаи декларация за това, че товарът трябва или може да се превозва на палубата или в безпалубни кораби;
 - h) договореностите относно навлото;
 - i) за товарителниците - точно указание дали те са оригинал или копие; за коносаментите - броя

оригинални екземпляри;

ж) мястото и датата на издаване. Липсата на един или няколко реквизита, съдържащи се в дадената алинея, не оказва влияние на юридическия характер на транспортния документ по смисъла на ал. 6 от чл.1 на тази конвенция.

Член 12

Уговорки на превозвача като реквизит на транспортните документи

1. Превозвачът има право да впише в транспортния документ допълнителни забележки относно:

- а) размерите, броя или теглото на товара, ако има основание да подозира, че посочените от товародателя сведения са неточни или ако липсват достатъчно средства за проверяването на тези сведения, в случаите, когато този товар не е бил преброен, премерен или претеглен в присъствието на превозвача, или когато без конкретна договореност за това размерите или теглото са били определени на основата на измерването на газенето на кораба;
- б) неясна или нетрайно нанесена идентификационна маркировка върху самия товар или в случай, че последният е опакован - на опаковката, на съда или на контейнера, в който е поставен;
- в) външното състояние на товара.

2. В случай че превозвачът пропусне да отбележи външното състояние на товара или не впише забележките си по този повод, се счита, че той е посочил в транспортния документ, че външното състояние на товара е добро.

3. В случаите, когато в съответствие с данните, съдържащи се в транспортния документ, товарът е бил поставен в контейнер или в трюмовете на кораба и последните са пломбирани от трети лица, различни от превозвача, неговите служители или агенти, и ако нито контейнерът, нито пломбите са повредени при пристигане на товара в пристанището на разтоварване или мястото на предаване, се счита, че липсите или повреждането на товара не са настъпили по време на превоза.

Член 13

Коносамент

1. Оригиналите на коносамента са ценни книги, издадени на заповед, на приносител или на името на товарополучателя.

2. В мястото на предаване товарът се предава само срещу предявяване на първия от оригиналите на коносамента, като впоследствие предаването на товара не може да бъде претендирано срещу представянето на другите оригинали.

3. В случаите, когато товарът е в разпореждане на превозвача, предаването на коносамента на лицето, което този превозен документ легитимира като товарополучател, има последствията на предаване на товара, що се касае до придобиването на права върху него.

4. В случаите, когато коносаментът е бил предаден на трето лице, включително и на товарополучателя, което е действало добросъвестно, разчитайки на съдържащото се в коносамента описание на товара, не се допуска оборване на презумпцията, визирана в ал. 3 на чл.11 и в ал. 2 на чл.12.

Глава IV

ПРАВО НА РАЗПОРЕЖДАНЕ С ТОВАРА

Член 14

Титуляр на правото на разпореждане

1. Товародателят има право да се разпорежда с товара; в частност той може да поиска превозвачът да прекрати превоза на товара, да промени мястото на предаването или да предаде товара не на този получател, който е посочен в транспортния документ.

2. Товародателят губи предоставеното му право да се разпорежда с товара от момента, в който товарополучателят след пристигането на товара в местоназначението е поискал предаването на товара, и:

- а) в случай на превоз по товарителница - от момента на предаването на оригинала и на товарополучателя;
- б) в случай на превоз по коносамент - от момента, в който товародателят предаде всички намиращи се у него оригинали на друго лице.

3. Чрез включване на съответна уговорка в товарителницата товародателят може в момента на издаването на последната да се откаже от своето право на разпореждане в полза на товарополучателя.

Член 15

Условия за упражняване на правото на разпореждане

С оглед упражняване правото си на разпореждане товародателят или в случаите, предвидени в ал. 2 и 3 на чл.14 - товарополучателят, е длъжен:

- a) в случаите, когато е бил издаден коносамент, да представи всички оригинали на коносамента преди пристигането на товара в предвиденото място на предаване;
- b) в случаите, когато е бил издаден друг вид превозен документ, различен от коносамента, да представи този документ, като същият трябва да съдържа новите указания до превозвача;
- c) да възстанови на превозвача всички разходи и загуби, произтичащи от изпълнението на тези указания;
- d) в случай на разтоварване преди пристигането на товара в предвиденото място за предаване да заплати пълния размер на договореното навло, освен ако в договора за превоз не е било уговорено друго.

Глава V

ОТГОВОРНОСТ НА ПРЕВОЗВАЧА

Член 16

Отговорност при щети

1. Превозвачът носи отговорност за загуби в случаите на липса или повреждане на товара, възникнали от момента на приемане на товара за превоз до момента на предаването или настъпили в резултат от забавяне на изпълнение на задължението за предаване на товара, освен ако превозвачът не докаже, че загубата е обусловена от обстоятелства, които грижливият превозвач не е могъл да избегне и чиито последствия не е могъл да предотврати.
2. Отговорността на превозвача за загуби в случаите на липси или повреждане на товара преди натоварването на кораба или след разтоварването се определя в съответствие с правото, приложимо към договора за превоз.

Член 17

Служители и агенти

1. Превозвачът отговаря за действията и бездействията на служителите и агентите, от чиито услуги се ползва при изпълнението на договора за превоз, като за свои лични действия и бездействия, при положение че тези лица действат в рамките на своите служебни задължения.
2. В случаите, когато превозът се извършва от фактически превозвач в съответствие с чл.4, превозвачът също носи отговорност за действията и бездействията на фактическия превозвач, неговите служители и агенти, действащи в рамките на своите служебни задължения.
3. В случаите, когато иск е предявен срещу служителите и агентите на превозвача или фактическия превозвач, тези лица, след като докажат, че са действали в рамките на своите служебни задължения, имат право да се позоват на основанията за освобождаване от отговорност, предвидени за превозвача или фактическия превозвач в тази конвенция, като по отношение на тях имат сила и установените ограничения на отговорността.
4. Пилот, който се назначава от компетентен орган и който не може да бъде избран свободно, не се счита за служител или агент по смисъла на ал. 1.

Член 18

Особени случаи на освобождаване от отговорност

1. Превозвачът и фактическия превозвач се освобождават от отговорност, ако липсата, повредата или закъснението за предаване на товара са в резултат на едно от изброените по-долу обстоятелства или рискове:
 - a) действие или бездействие на товародателя, товарополучателя или лицето, упълномощено да се разпорежда с товара;
 - b) обработка, товарене, подреждане или разтоварване на товара от товародателя или

товарополучателя или от трети лица, действащи по нареждане на товародателя или товарополучателя;

- с) превозване на товара на палубата или в открити трюмове, ако това е било договорено с товародателя или съответства на търговските обичаи, или пък се изисква от действащите норми;
- d) от естеството на товарите, с което е свързана пълната или частичната липса или повреждане, в частност - счупване, ръждясване, загниване, изсушаване, изтичане, естествени загуби при транспортирането (на обем или тегло) или от въздействието на паразити или гризачи;
- е) при липса или дефекти на опаковката, когато товарът по силата на свойствата си е подложен на загуби или повреждане, при липса на опаковка или наличие на дефекти по нея;
- f) при недостатъчна или неточна идентификационна маркировка на товара;
- g) при провеждане на операции или опити за провеждане на операции по спасяване на човешки живот или имущество по вътрешните водни пътища;
- h) при превоз на живи животни, с изключение на случите, когато превозвачът не е предприел съответните мерки или не е спазил инструкциите, уговорени в договора за превоз.

2. Ако предвид фактическите обстоятелства вредата е била нанесена в резултат на едно или повече от изброените в ал. 1 на този член обстоятелства или рискове, то се счита, че тази вреда е била предизвикана от обстоятелства или риск, които превозвачът не е бил в състояние да избегне и чиито последствия не е могъл да предотврати. Тази презумпция губи силата си, ако страната, която е претърпяла щети, докаже, че нанесената ѝ щета не е или не е преимуществено в резултат на едно от обстоятелствата или един от рисковете, изброени в ал. 1 на този член.

Член 19

Изчисляване на обезщетението

1. В случаите, когато превозвачът носи отговорност за пълната загуба на товар, сумата, която следва да плати като обезщетение, е равна на цената на товара в мястото и в деня на предаването му в съответствие с договора за превоз. Предаването на товара на неупълномощено лице се счита за загуба на товар.
2. В случай на частична загуба или повреждане на товара превозвачът носи отговорност, ограничена до размера, с който се намалява стойността на товара.
3. Стойността на товара се определя в съответствие с неговата борсова цена, а при липса на такава - в зависимост от пазарната цена, а когато и едната, и другата не могат да бъдат определени - съгласно обичайната цена на товар от същия вид и качество в мястото на предаването.
4. По отношение на товарите, които поради свойствата си са подложени на естествени загуби при транспортирането, превозвачът независимо от продължителността на превоза носи отговорност само за тази част от загубите, която превишава естествените загуби, договорени от страните в договора за превоз, или при липса на такава договореност - определени съгласно правилата и практиката, действащи в мястото на получаване.
5. Положенията на този член не засягат правото на превозвача за получаване на навлото, предвидено в договора за превоз, или в случай на липса на конкретна уговорка по този въпрос се прилагат националните правила или практика.

Член 20

Максимални граници на отговорността

1. При спазване на условията на чл.21 и ал. 4 на този член и независимо от иска, предявен срещу превозвача, последният при никакви обстоятелства не носи отговорност за суми, превишаващи по-голямата сума между 666,67 разчетни единици на пакет или друга товарна единица или пък 2 разчетни единици на всеки килограм тегло, посочен в транспортния документ, на загубен или повреден товар. Ако товарно място или друга товарна единица е контейнер и ако в транспортния документ не е посочен броят на местата или товарните единици като консолидирани в контейнера, сумата 666,67 разчетни единици се заменя с 1500 разчетни единици за контейнер, без да се счита съдържащият се в него товар, и допълнително 25 000 разчетни единици за товарите, които са поместени в контейнера.
2. Когато за обединяване на товара се използва контейнер, палет или подобно съоръжение за

транспортиране, като товарно място или друга товарна единица се разглежда всяко товарно място или товарна единица, указани в транспортния документ, като намиращи се във или на това съоръжение за транспортиране. Като изключение от казаното, товарът, намиращ се във или на това съоръжение за транспортиране, се разглежда като една товарна единица. В случаите, когато съоръжението за транспортиране е загубено или повредено, това съоръжение, ако не е собственост на превозвача и не е предоставено от него, се разглежда като отделна товарна единица.

3. В случай на щети, дължащи се на закъснение за предаване на товара, превозвачът носи отговорност в размер, непревишаващ размера на навлото. Независимо от това общият размер на отговорността, определен в ал. 1 и първото изречение на тази алинея, не може да превишава пределната величина, която се прилага на основание ал. 1, в случай на пълна загуба на товара, по отношение на който е възникнала тази отговорност.

4. Максималните граници на отговорността, предвидени в ал. 1, не се прилагат:

а) ако естеството и по-високата стойност на товара или съоръжението за транспортиране са били изрично посочени в транспортния документ и превозвачът не е оспорил тези данни; или

б) ако страните изрично са договорили по-високи максимални предели на отговорност.

5. Общата сума, която може да бъде изисквана от превозвача, фактическия превозвач и техните служители и агенти за нанасянето на една и съща вреда, не трябва сумарно да превишава границите на отговорност, предвидени в този член.

Член 21

Загубване правото на ограничена отговорност

1. Превозвачът или фактическия превозвач не могат да се позовават на основанията за освобождаване от отговорност и за нейното ограничаване, предвидени в тази конвенция или в договора за превоз, ако е доказано, че вредата е причинена в резултат на личните действия или бездействия на превозвача, извършени умишлено или при груба небрежност.

2. Аналогично служителите и агентите, действащи по нареждане на превозвача или фактическия превозвач, не могат да се позоват на основанията за освобождаване от отговорност и за нейното ограничаване, предвидени в тази конвенция или по договора за превоз, ако е доказано, че те са причинили вреда по посочения в ал. 1 начин.

Член 22

Сфера на приложение на разпоредбите за освобождаване от отговорност и за ограничаване на отговорността

Предвидените в тази конвенция или в договора за превоз разпоредби относно освобождаването от отговорност и нейното ограничаване са приложими при всеки иск по повод липса, повреда или закъснение на предаването на товара, за който се отнася договорът за превоз, независимо от това, дали основанието на този иск е деликтна или договорна отговорност, или друго правно основание.

Глава VI

СРОК ЗА ПРЕДЯВЯВАНЕ НА ИСК

Член 23

Съобщение за настъпили щети

1. Безусловното приемане на товара от товарополучателя, ако не е доказано противното, е доказателство за предаването на товара от превозвача в това състояние и в това количество, в което му е бил предаден за превоз.

2. Превозвачът и товарополучателят могат да изискат провеждането на проверка на състоянието и количеството на товара в момента на предаването му в присъствието на двете страни.

3. Ако липсата или повредата на товара са очевидни, то всяко възражение на товарополучателя трябва да бъде заявено в писмена форма, като се посочи общият характер на повредата не по-късно от предаването на товара, ако това не е било направено по-рано, при провеждането на съвместна проверка от страните.

4. Ако липсата или повредата на товара не са очевидни, то всяко възражение на товарополучателя трябва да бъде заявено в писмена форма, като се посочи общият характер на повредата не по-късно от 7 календарни дни считано от момента на предаването, при което потърпевшата страна в

този случай трябва да докаже, че повредата е била нанесена, когато товарът се е намирал в разпореждане на превозвача.

5. Обезщетение не се полага за вреда, предизвикана от закъснение за предаването на товара, ако товарополучателят не докаже, че превозвачът е бил уведомен за задържането в течение на 21 календарни дни от момента на предаване на товара и че тази информация е достигнала до превозвача.

Член 24

Погасителна давност

1. Всички иски, свързани с договор, чиито положения се регулират от тази конвенция, се погасяват по давност след изтичането на една година считано от деня, в който товарът е бил предаден или е трябвало да бъде предаден на товарополучателя. Денят, от който започва да тече давността, не се взема под внимание при изчисляването на този срок.
2. Лицето, срещу което е бил предявен искът, може по всяко време на установения давностен срок да го продължи чрез подаването на съответно заявление, отправено в писмена форма до потърпевшия. Даденият срок може отново да бъде продължен чрез друго или други заявления.
3. Спирането или прекъсването на давността се регулират от правото на държавата, приложимо към договора за превоз. Предявяването на иски по време на висящ съдебен процес, които целят упражняване на правото на ограничена отговорност, прекъсва давността по отношение на всички други искания, произтичащи от факта на увреждането.
4. Иск може да бъде подаден от всяко лице, признато за отговорно по силата на тази конвенция, даже след изтичането на давностния срок, предвиден в ал. 1 и 2, ако тази процедура започне в рамките на 90 дни считано от деня, в който лицето, предявило иска, е удовлетворило претенциите, насочени срещу него, или когато на него по установения ред му е била връчена призовка за възбуденото срещу него дело, или в пределите на по-продължителен срок, допустим според правото на държавата, в която се провежда съдебният процес.
5. Когато правото на иск е погасено поради давност, то не може да се упражни като насрещен иск или възражение за прихващане.

Глава VII

ПРЕДЕЛИ НА СВОБОДАТА ЗА СКЛЮЧВАНЕ И ОПРЕДЕЛЯНЕ УСЛОВИЯТА НА ДОГОВОРА

Член 25

Условия, признаващи се за недействителни

1. Независимо от разпоредбите на ал. 4 на чл.20 всяка клауза на договора, предвиждаща изключване, ограничаване или увеличаване по смисъла на тази конвенция на отговорността на превозвача, фактическия превозвач или техните служители или агенти, преразпределяне на тежестта на доказване или съкращаването на срока за предявяване на исковете, както и действието на разпоредбите, предвидени в чл.23 и 24, се признава за недействителна. За недействителна се признава и клаузата, предвиждаща прехвърляне в полза на превозвача на правата по договор за застраховка на товара.
2. Независимо от разпоредбите на ал. 1 на този член и без нарушение на разпоредбите на чл.21 за действителни положения на договора се считат тези, които предвиждат, че превозвачът или фактическият превозвач не носят отговорност за щети, причинени:
 - а) от действието или бездействието на капитана, пилота или всяко друго лице, обслужващо кораба, тласкача или влекача, извършени по време на плаването или по време на формирането или разформирането на тласкаемия или влачения конвой, при условие че превозвачът е изпълнил задължението по отношение комплектоването на екипажа, предвидено в ал. 3 на чл.3 на тази конвенция, освен ако това действие или бездействие е било извършено умишлено или при груба небрежност;
 - б) от пожар или взрив на борда на кораба, ако не може да се докаже, че пожарът или взривът са станали по вина на превозвача, съответно на фактическия превозвач, или пък на техните служители и агенти, или пък са резултат на дефекти на кораба;
 - в) в резултат на дефекти на кораба на превозвача/ фактическия превозвач или на наетия кораба,

или на фрахтования, които са съществували преди началото на рейса, ако превозвачът докаже, че тези дефекти не е било възможно да бъдат открити преди началото на рейса независимо от проявената дължима грижа.

Глава VIII ДОПЪЛНИТЕЛНИ ПОЛОЖЕНИЯ

Член 26 Обща авария

Тази конвенция не препятства приложението на уговорките в договора за превоз или вътрешното законодателство, отнасящи се до разпределяне щетите по обща авария.

Член 27 Други приложими положения и щети от ядрен инцидент

1. Тази конвенция не засяга правата и задълженията на превозвача, предвидени в международните конвенции или от положенията на вътрешното законодателство по въпросите относно ограничаване отговорността на собствениците на речни или морски кораби.
2. Превозвачът се освобождава от отговорност, наложена му въз основа на тази конвенция, ако вредата е била причинена от ядрен инцидент, в частност, ако операторът на ядрената установка или друго упълномощено лице носи отговорността за тази вреда по силата на законодателството на държавата, регулиращо отговорността в областта на ядрената енергия.

Член 28 Разчетна единица

Разчетната единица, визирана в чл.20 на тази конвенция, е във валутата на Международния валутен фонд - Специални права на тираж (СПТ). Сумите, посочени в чл.20, се трансформират в националната валута на държавата в съответствие с курса на тази валута в деня на съдебното решение или на датата, договорена между страните. Стойността на националната валута на договарящата се държава, изразена в единици СПТ, се изчислява в съответствие с метода за определяне на стойността, прилаган от Международния валутен фонд за извършване на негови собствени операции и разчети, към съответната дата.

Член 29 Допълнително приложение на националното законодателство

1. При липса на надлежни разпоредби в тази конвенция договорът за превоз се регулира от законодателството на държавата, определено по съгласие на страните.
2. При липса на споразумение относно приложимото право се прилага законодателството на държавата, с което договорът за превоз е най-тясно свързан.
3. Предполага се, че договорът за превоз е най-тясно свързан с държавата, в която се е намирало седалището на превозвача в момента на сключването на договора, ако в тази държава се намира също и пристанището на натоварване или мястото за приемане на товара, или пристанището на разтоварване или мястото за предаване. Ако превозвачът няма седалище на сушата и той сключва договора за превоз на борда на кораба, се предполага, че договорът е най-тясно свързан с държавата, в която този кораб е регистриран или под чието знаме плава, ако в тази държава се намира също пристанището на натоварване или мястото за приемане на товара, или пристанището на разтоварване или мястото за предаване, или пък седалището на товародателя.
4. Законодателството на държавата, в която се намира товарът, се прилага по отношение на реалното обезпечаване на исковите на превозвача по ал. 1 на чл.10.

Глава IX ЗАЯВЛЕНИЕ, ОТНАСЯЩО СЕ КЪМ СФЕРАТА НА ПРИЛОЖЕНИЕ

Член 30 Превоз по специални водни пътища

1. Всяка държава може в момента на подписването на тази конвенция, ратифицирането ѝ, приемането, утвърждаването или присъединяването да заяви, че тя няма да прилага конвенцията по отношение на договорите, отнасящи се до превозите по специални водни пътища, разположени на нейната територия, и по отношение на които международните правила за корабоплаване не се

прилагат и които не свързват международни водни пътища. Това заявление обаче не може да се разпространява по отношение на всички основни водни пътища на тази държава.

2. В такъв случай, ако целта на договора за превоз по вътрешни водни пътища е превозът на товари без претоварване както по водните пътища, непосочени в заявлението, посочено в ал. 1, така и по вътрешните водни пътища, посочени в това заявление, тази конвенция също ще се прилага към този договор, с изключение на случаите, когато разстоянието на превоза по последните от посочените водни пътища е голямо.

3. Ако е направено заявление съгласно ал. 1, всяка друга договаряща се държава може да заяви, че не ще прилага положенията на тази конвенция по отношение на договорите, упоменати в даденото заявление. Заявление, направено в съответствие с тази алинея, ще се прилага от момента на влизането в сила на конвенцията за държавата, която е направила такава в съответствие с ал. 1, обаче не по-рано от влизането на тази конвенция в сила за държавата, направила заявлението съгласно посочената алинея.

4. Заявленията, предвидени в ал. 1 и 3, могат по всяко време да бъдат изцяло или частично оттеглени чрез съответно уведомление на депозитаря, като се посочи датата на прекратяване на действието на условието. Оттеглянето на такива заявления няма действие за вече сключените договори.

Член 31

Национални превози или безвъзмездни превози

Всяка държава в момента на подписването на тази конвенция, ратифицирането ѝ, приемането, утвърждаването или присъединяването към нея или във всеки друг следващ момент може да заяви, че също ще прилага положенията на конвенцията:

а) към договорите за превоз, съгласно които пристанището на натоварване или мястото на приемане на товара и пристанището на разтоварване или мястото на предаване са разположени на територията ѝ;

б) независимо от положенията на ал. 1 на чл.1 - също и по отношение на безвъзмездните превози.

Член 32

Регионални положения относно отговорността

1. Всяка държава в момента на подписването на тази конвенция, ратифицирането ѝ, приемането, утвърждаването или присъединяването към нея или във всеки друг следващ момент може да заяви, че при превоз на товар между пристанища на натоварване или места за приемане на товар и пристанища на разтоварване или места на предаване, когато двете от тях се намират на нейна територия или едното от тези места се намира на нейна територия и на територията на държавата, направила такава заявление, превозвачът не носи отговорност за щетите, причинени от действието или бездействието на капитана, пилота или всяко друго лице, обслужващо съда, тласкача или влекача, причинени по време на плаване или по време на формирането или разформирането на тласкаемия или влачения конвой, при условие че превозвачът е изпълнил задълженията, предвидени в ал. 3 на чл.3 по отношение на екипажа, освен ако това действие или бездействие е било извършено умишлено или при груба небрежност.

2. Предвиденото в ал. 1 положение, касаещо отговорността, влиза в сила за двете договарящи се държави от момента на влизането в сила на тази конвенция във втората държава, направила такава заявление. Ако държавата направи такава заявление след влизането на тази конвенция в сила за нея, предвиденото в ал. 1 положение, отнасящо се до отговорността, влиза в сила в първия ден на месеца след изтичането на три месеца, следващи деня на уведомяването на депозитаря за това заявление. Разпоредбите, касаещи отговорността, се прилагат само към договорите за превоз, които са били сключени след влизането му в сила.

3. Заявление, направено в съответствие с ал. 1 на чл.32, може по всяко време да бъде оттеглено чрез уведомяване на депозитаря. В случай че заявлението бъде оттеглено, разпоредбите, касаещи отговорността, предвидени в ал. 1, прекратяват действието си през първия ден на месеца, следващ уведомяването, или по време, посочено в заявлението. Оттеглянето на заявлението не се прилага

към договорите за превоз, сключени преди разпоредбите, отнасящи се до отговорността, да прекратят действието си.

Глава X ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ ПОЛОЖЕНИЯ

Член 33

Подписване, ратифициране, приемане, утвърждаване, присъединяване

1. Тази конвенция е отворена за подписване от всички държави в течение на една година в седалището на депозитаря. Конвенцията ще бъде отворена за подписване от момента на заявлението на депозитаря, че всички автентични текстове на тази конвенция са на разположение.
2. Държавите могат да станат участници в тази конвенция чрез:
 - а) подписване без условие за ратифициране, приемане или утвърждаване;
 - б) подписване с условие за ратифициране, приемане или утвърждаване с последваща ратификация, приемане или утвърждаване;
 - в) присъединяване към нея след изтичането на срока за подписване.
3. Документите за ратифициране, приемане, утвърждаване или присъединяване се предават за съхранение на депозитаря.

Член 34

Влизане в сила

1. Тази конвенция влиза в сила от първия ден на месеца, следващ изтичането на трите месеца от датата, когато броят на държавите, подписали конвенцията без условие за ратифициране, приемане или утвърждаване или предали за съхранение на депозитаря документите за ратифициране, приемане, утвърждаване или присъединяване, достигне пет.
2. За държавата, която ще подпише тази конвенция без условия за ратифициране, приемане или утвърждаване или предаде за съхранение на депозитаря документите за ратифициране, приемане, утвърждаване или се присъедини след влизането на конвенцията в сила, тя влиза в сила от първия ден на месеца, следващ изтичането на трите месеца от датата на подписването без условие за ратифициране, приемане или утвърждаване или предаване за съхранение на депозитаря на документите за ратифициране, приемане, утвърждаване или присъединяване.

Член 35

Денонсиране

1. Тази конвенция може да бъде денонсирана от държава участничка след изтичането на една година считано от датата на влизането ѝ в сила за тази държава.
2. Документите за денонсиране се предават за съхранение на депозитаря.
3. Тази конвенция се счита за денонсирана от първия ден на месеца, следващ изтичането на едногодишния срок от датата на предаването за съхранение на депозитаря документа за денонсиране или след изтичането на посочения в документа за денонсиране по-продължителен период.

Член 36

Преразглеждане и изменения

По искане на не по-малко от една трета от договарящите се страни по тази конвенция депозитарят свиква конференция на договарящите се държави с цел да бъде преразгледана конвенцията или за да бъдат внесени в нея изменения.

Член 37

Преразглеждане на сумите за ограничаване отговорността и разчетната единица

1. Независимо от разпоредбите на чл.36 в случаите, когато се предлага преразглеждане на сумите, определени в ал. 1 на чл.20, или замяна на разчетната единица, определена в чл.28, с друга единица, депозитарят по молба на не по-малко от една четвърт от държавите участници в тази конвенция представя това предложение на всички членки на Икономическата комисия на Организацията на обединените нации за Европа, на Централната комисия за корабоплаване по Рейн и Дунавската комисия, а също така на всички договарящи се държави и свиква конференция,

чиято единствена цел е преразглеждането на сумите, определени в ал. 1 на чл.20, или замяната на единицата, определена по чл.28, с друга единица.

2. Конференцията се свиква не по-рано от изтичането на шест месеца от датата на изпращането на такова предложение.

3. В работата на конференцията имат право да участват всички договарящи се държави - участнички в тази конвенция, независимо от това, дали са членки на организациите, посочени в ал. 1, или не.

4. Измененията се приемат с болшинство две трети от договарящите се държави по тази конвенция, представени на конференцията и участващи в гласуването, при условие че в хода на гласуването са представени не по-малко от половината договарящи се държави в тази конвенция.

5. В хода на консултациите, касаещи преразглеждането на сумите, определени в ал. 1 на чл.20, конференцията взема под внимание инцидентите, станали причина за нанесените щети, и в частност размера на причинените в резултат от тях щети, промяната на курсовете на валутите и възможното влияние на предложените изменения върху стойността на застраховките.

6. а) Промяна на сумите в съответствие с този член може да се направи не по-рано от пет години считано от датата на откриването на конвенцията за подписване и не по-рано от пет години считано от датата на влизането в сила на изменението, прието по-рано в съответствие с този член.

б) Сумата не може да бъде увеличена така, че да надвиши сумата на максималния предел на отговорност, определена в тази конвенция, и увеличаващ се с шест процента за година, разчетени по принципа на сложните проценти, считано от датата на откриването на конвенцията за подписване.

в) Сумата не може да бъде увеличена така, че да надвиши трикратния максимален предел на отговорност, определен от тази конвенция.

7. Депозитарят информира всички договарящи се страни за всяко изменение, прието от конференцията в съответствие с ал. 4. Изменението се счита за прието след изтичането на осемнадесет месеца считано от датата на уведомяването, ако по време на този срок не по-малко от една четвърт от държавите, явяващи се договарящи се държави, в момента на приемането на даденото изменение не са информирали депозитаря за това, че те не приемат даденото изменение; в такъв случай изменението се счита за отхвърлено и не влиза в сила.

8. Изменение, считано за прието в съответствие с ал. 7, влиза в сила след осемнадесет месеца считано от датата на приемането му.

9. Всички договарящи се държави са обвързани с поправката, освен ако те не денонсират тази конвенция в съответствие с чл.35 не по-късно от шест месеца преди влизането на изменението в сила. Денонсирането влиза в сила от датата на влизане на изменението в сила.

10. Ако това изменение е било прието от конференцията, но предвиденият за приемането му от държавите срок с продължителност осемнадесет месеца не е изтекъл, държавата, която става договаряща се държава в течение на този срок, е обвързана от изменението, ако то влезе в сила. Държавата, която става договаряща се държава след изтичането на този срок, е обвързана от изменението, прието в съответствие с ал. 7. В случаите, посочени в тази алинея, държавата е обвързана от изменението от момента на влизането му в сила или от момента на влизането в сила на конвенцията за дадената държава, ако това става по-късно.

Член 38

Депозитар

1. Тази конвенция се предава за съхранение на правителството на Република Унгария.

2. Депозитарят:

а) изпраща на всички държави - участнички в Дипломатическата конференция по приемането на Будапещенската конвенция относно договора за превоз на товари по вътрешните водни пътища, текста на тази конвенция на този от официалните езици, който не бе възможно да се подготви в хода на конференцията с цел проверката му;

б) информира всички държави, посочени в точка а), относно предложенията по внасянето на изменения по текста, изпратен за съгласуване, както е посочено в точка а);

с) определя датата, от която текстовете на тази конвенция на всички официални езици се считат за съгласувани и имащи еднаква сила;

д) информира всички държави, посочени в точка а), за датата, определена в съответствие с точка с);

е) изпраща на всички държави, поканени за участие в Дипломатическата конференция по приемането на Будапещенската конвенция за договора за превоз на товари по вътрешни водни пътища и подписали тази конвенция или присъединили се към нея, заверено оригинално копие на конвенцията;

ф) известява всички държави, подписали тази конвенция или присъединили се към нея,

- за всяко ново подписване, за всяко съобщение, а също така за всяко заявление, което указва датата на подписване, уведомяване или заявяване;

- за датата на влизане в сила на тази конвенция;

- за всяко денонсиране на тази конвенция, като посочва датата, от която конвенцията се счита за денонсирана;

- за всяка поправка, приета в съответствие с чл.36 и 37 на тази конвенция, като посочва датата на влизането им в сила;

- за всяко съобщение, изискващо се на основание кое да е положение на тази конвенция.

3. След влизането в сила на тази конвенция, депозитарят предава в Секретариата на Организацията на обединените нации заверено оригинално копие на конвенцията за регистриране и публикуване в съответствие с чл.102 на Устава на Организацията на обединените нации.

Подписана в Будапеща на двадесет и втори юни 2001 г. в един оригинален екземпляр на английски, немски, нидерландски, руски и френски език, като всеки от текстовете има еднаква сила.

Удостоверявайки, че долуподписаните пълномощни представители, надлежно упълномощени от правителствата на своите държави, са подписали тази конвенция.

* Приета от Дипломатическата конференция, организирана съвместно от ЦККР, Дунавската комисия и ИКЕ на ООН, проведена в Будапеща през периода 25 септември - 3 октомври 2000 г.